

ISMERTETŐ KÖRFORGÁSOS GAZDASÁG: SZAKKIFEJEZÉSEK ÉS DEFINÍCIÓK

GAZDASÁGI MODELLEK

Ebben a részben a körforgásos gazdasághoz kapcsolódó három **GAZDASÁGI MODELLT** és általánosan használt kifejezéseket magyarázunk el.

ZÖLD GAZDASÁG (GREEN ECONOMY)

“A UN Environment a zöld gazdaságnak azt a munka definícióját dolgozta ki, mint amely jobb emberi jólétet és társadalmi egyenlőséget eredményez, miközben jelentősen csökkenti a környezeti kockázatokat és az ökológiai hátrányokat.”¹ “A zöld gazdaságot a legegyszerűbb megjelenési formájában úgy kell elképzelni, mint amely alacsony széndioxid kibocsátású, erőforrás-hatékony, és társadalmilag befogadó.”²

KÉK GAZDASÁG (BLUE ECONOMY)

“A Kék Gazdaság, amelyet Gunter Pauli belga üzletember, az ECOVER korábbi vezérigazgatója kezdeményezett, egy nyílt forráskódú mozgalom, amely konkrét esettanulmányokat állít össze [...]. Ahogy a hivatalos nyilatkozat fogalmaz, ‘a lépcsőzetes rendszerekben rendelkezésre álló erőforrások használata, [...] az egyik termékből származó hulladék új pénzforgalom létrehozásának inputjává válik’”³

MEGOSZTÁSOS GAZDASÁG (SHARING ECONOMY)

A megosztásos gazdaság a javak és egyéb erőforrások több személy általi megosztására utal. [...] A megosztás lehetővé teszi, hogy a meglévő javakat és erőforrásokat még jobban kihasználják, s ne hagyják parlagon heverni, és nagyrészt a javakhoz tagságon keresztül történő hozzáférésre (autó-megosztás, erőforrás könyvtárak) vagy a peer-to-peer interakciókra épül (Airbnb, telekocsi, ruhacsere). [...] A körforgásos gazdaság inkább a javakról szól, ahogy azokat előállítják, és új termékként való újrafelhasználás és újjáépítés céljából szétszedik. Foglalkozik a nyersanyagokkal, biztosítva, hogy azok soha se váljanak hulladékká vagy környezetszennyezővé.”⁴

¹ <https://www.unenvironment.org/explore-topics/green-economy/why-does-green-economy-matter/what-inclusive-green-economy>

² <http://www.unitar.org/sites/default/files/uploads/egp/Section1/PDFs/1.3%20Definitions%20for%20Green%20Economy.pdf>

³ <https://www.ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy/schools-of-thought/blue-economy>

⁴ <http://www.theideatree.ca/the-difference-between-the-sharing-economy-and-the-circular-economy/>

TERVEZÉS

Ebben a részben a **TERVEZÉS**hez kapcsolódó kifejezéseket magyarázzuk el.

KÖRFORGÁSOS TERVEZÉS

“A körforgásos tervezés [...] a körforgásos gazdaság középpontjában található. [...] Szakértelem a körforgásos terméktervezésben és termelésben:

- ✓ A körforgásos rendszerre optimalizált anyagválasztás
- ✓ Tartósságra tervezés
- ✓ Több modularizáció/ szabványosítás
- ✓ Egyszerűbb szétszerelés
- ✓ Termelésifolyamat-hatékonyság⁵

MODULÁRIS TERVEZÉS

“A moduláris tervezés olyan tervezési megközelítés, amely szabványos felülettel rendelkező független alkotórészekből hoz létre dolgokat. Ez lehetővé teszi, hogy a modelleket testre szabják, upgradeljék, javítsák, és az alkotórészeket újrafelhasználják.”⁶

ÖKODIZÁJN

“Az ökodizájn a környezeti aspektusok terméktervezésbe integrálását jelenti abból a célból, hogy a termék környezeti teljesítményét a teljes életciklusa alatt javítsák [...]”⁷

“Az EU ökodizájnra és energiacímkézésre vonatkozó jogalkotása hatékony eszköz a termékek energiahatékonyságának javítására.”⁸

“[A] jelenlegi Ökodizájn Irányelv és a körforgásos tervezési megközelítés közötti különbségek”⁹ De Groene Zaak és Ethica jelentése¹⁰ alapján a következők:

ÖKODIZÁJN IRÁNYELV	KÖRFORGÁSOS TERVEZÉSI MEGKÖZELÍTÉS
<ul style="list-style-type: none"> • Termék-központú, energiafogyasztó és energiával kapcsolatos termékcsoportokra korlátozódik 	<ul style="list-style-type: none"> • Rendszerszerű megközelítés: értéklánc, szervezet- és szektorközi megközelítés
<ul style="list-style-type: none"> • Keretirányelv; közvetlenül nem határoz meg minimális környezetvédelmi követelményeket 	<ul style="list-style-type: none"> • Értékteremtésre és innovációra törekszik, új üzleti lehetőségekre koncentrálnak
<ul style="list-style-type: none"> • Megpróbálja javítani a termékek energia-hatékonyságát és csökkenteni a CO₂-kibocsátást 	<ul style="list-style-type: none"> • A körforgásos tervezés, üzleti modell és a tiszta energia kéz a kézben jár
<ul style="list-style-type: none"> • Célja az energiafókusz révén minimalizálni a negatív környezeti hatást: “legyen kevésbé rossz” 	<ul style="list-style-type: none"> • Pozitív lábnyom maximalizálására koncentrálnak: az úgy nevezett nettó pozitív megközelítés (nem csak nulla kibocsátás vagy nulla hulladék, hanem regeneratív hatás elérése): ‘legyen még inkább jó’
<ul style="list-style-type: none"> • Fenntartja a lineáris gazdaságot 	<ul style="list-style-type: none"> • Teljes ökoszisztéma-támogatást követel,

⁵ Ellen MacArthur Foundation (2012): Towards the Circular Economy Vol. 1: an economic and business rationale for an accelerated transition

⁶ <http://simplicable.com/new/modular-design>

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2009/125/EK irányelve (2009. október 21.) az energiával kapcsolatos termékek környezetbarát tervezésére vonatkozó követelmények megállapítási kereteinek létrehozásáról (EGT-vonatkozású szöveg).

⁸ http://ec.europa.eu/growth/industry/sustainability/ecodesign_en

⁹ http://degroenezaak.com/Boosting_Circular_Design_for_a_Circular_Economy.pdf

¹⁰ A táblázat és a szöveg ezen alapul: http://degroenezaak.com/Boosting_Circular_Design_for_a_Circular_Economy.pdf

megközelítést: a jelenlegi rendszerbe illeszti be a környezetvédelmi szabványokat	egy szervezet egyedül nem képes áttérni a körforgásos gazdaságra
<ul style="list-style-type: none">Az ökodizájn környezetvédelmi kérdés	<ul style="list-style-type: none">A körforgásos tervezés gazdasági lehetőség

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS ÉS ÚJRAHASZNOSÍTÁS

Ebben a részben a **HULLADÉKGAZDÁLKODÁSSAL ÉS ÚJRAHASZNOSÍTÁSSAL** kapcsolatos kifejezéseket magyarázunk el.¹¹

HULLADÉK

Olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik vagy megválni köteles.

HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

A hulladékok gyűjtése, szállítása, hasznosítása és ártalmatlanítása, beleértve az ilyen műveletek felügyeletét és a hulladéklerakók utógondozását, valamint a hulladék megvásárlásánál és eladásánál megbízóként eljáró személy által végzett tevékenységet, vagy a hulladék hasznosításának vagy ártalmatlanításának intézésére irányuló tevékenységet.

HULLADÉK HIERARCHIA

Az alábbi hulladékhierarchiát elsőbbségi sorrendként kell alkalmazni a hulladék-megelőzésre és -gazdálkodásra vonatkozó jogszabályok és politika terén:

1. megelőzés
2. újrahasználatra való előkészítés
3. újrafeldolgozás
4. egyéb hasznosítás, például energetikai hasznosítás
5. ártalmatlanítás

MEGELŐZÉS

Az anyag vagy termék hulladékká válását megelőzően hozott olyan intézkedések, amelyek csökkentik:

- a hulladék mennyiségét, többek között a termékek újrahasználatra vagy a termékek élettartamának meghosszabbítása révén;
- a keletkezett hulladék környezetre és emberi egészségre gyakorolt káros hatásait; vagy
- az anyagok és a termékek ártalmasanyag-tartalmát.

ÚJRAHASZNÁLAT

Olyan művelet, amelynek révén a nem hulladéknak számító termékeket vagy alkatrészeket újra felhasználják arra a célra, amelyre eredetileg szolgáltak.

¹¹ Ahol másként nem jelezzük, a kifejezések definíciójának forrása az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK Irányelve (2008. november 19.) a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről (ECT-vonatkozású szöveg).

KEZELÉS

Hasznosítási és ártalmatlanítási műveletek, amelyek magukban foglalják a hasznosítást és az ártalmatlanítást megelőző előkészítést is.

HASZNOSÍTÁS

Bármely művelet, amelynek fő eredménye az, hogy a hulladék hasznos cél szolgál annak révén, hogy olyan más anyagok helyébe lép, amelyeket egyébként valamely konkrét funkció betöltésére használtak volna, vagy amelynek eredményeként a hulladékot oly módon készítik elő, hogy az ezt a funkciót akár az üzemben, akár a szélesebb körű gazdaságban betölthesse.

ÚJRAHASZNÁLATRA VALÓ ELŐKÉSZÍTÉS

Ellenőrzési, tisztítási és javítási hasznosítási műveletek, amelyek során a már hulladékká vált terméket vagy alkatrészt előkészítik annak érdekében, hogy bármilyen egyéb előkezelés nélkül újra felhasználják.

ÚJRAHASZNOSÍTÁS/ÚJRAFELDOGOZÁS (RECYCLING)

Olyan hasznosítási művelet, amelynek során a hulladék anyagokat terméké vagy anyaggá alakítják, akár azok eredeti használati céljára, akár más célokra. Ez magában foglalja a biológiai szerves anyagok feldolgozását is, nem tartalmazza azonban az energetikai hasznosítást és az olyan anyaggá történő feldolgozást, amelyet üzemanyagként vagy feltöltési műveletek során használnak fel.

ÁRTALMATLANÍTÁS

Minden olyan művelet, amely nem számít hasznosításnak, még akkor is, ha a művelet másodlagos jelleggel anyag- vagy energia-visszanyerést eredményez.

ÉRTÉKCSÖKKENTŐ ÚJRAHASZNOSÍTÁS (DOWNCYCLING)

Az értékcsökkentő újrahasznosítás a hulladékanyagok oly módon való újrahasznosítását jelenti, hogy a kapott termékek alacsonyabb minőségűek, mint az eredetiek.¹²

ÉRTÉKNÖVELŐ ÚJRAHASZNOSÍTÁS (UPCYCLING)

Az értéknövelő újrahasznosítás kidobott tárgyak vagy anyag oly módon való újrahasználata, hogy az eredetinel magasabb minőségű vagy értékű terméket hoznak létre.¹³

ZÁRT HUROM

Az anyagok, komponensek, és termékek "technikai és biológiai tápanyagok", amelyek zárt hurkokban cirkulálnak, ahol semmi sem vesz el, hanem az anyagok, komponensek, és termékek fennmaradó tulajdonságaitól és jellemzőitől függően másik folyamatokba csatornázódnak be.¹⁴

¹² <https://www.merriam-webster.com/dictionary/downcycle>

¹³ <https://en.oxforddictionaries.com/definition/upcycle>

¹⁴ Eleni Iacovidou et al.: A pathway to circular economy: Developing a conceptual framework for complex value assessment of resources recovered from waste, Journal of Cleaner Production, Volume 168, 1 December 2017, Pages 1279-1288.

NYITOTT HUROK

A nyitott hurkok a zárt hurkok ellentétei. Így a nyitott hurkú rendszer hulladékot vagy melléktermékeket termel, amelyekre nincsen szükség. A nemkívánatos melléktermékektől való megszabadulás többnyire pénzbe kerül, rombolja a környezetet, vagy mindkettő. A zárt hurkú rendszer gazdasági hatékonysága ellenére a modernkori termelés többsége nyílt hurkú.¹⁵

CASCADING/LÉPCSŐZETESSÉG

Az erőforrások lépcsőzetes használata ezen erőforrásoknak a természeti erőforrás-, anyag- és a földhasználat szempontjából hatékony használatát jelenti. Effektíve ez egy, a produktivitás és a szűkös és értékes nyersanyagforrások hatékony használatának fokozását célzó alapelv. A lépcsőzetes használat elve a magasabb értékű használatot részesíti előnyben, amely a termékek és nyersanyagok újrahasználatát és újrahasznosítását csak akkor engedi meg, és az energiafelhasználást csak akkor támogatja, amikor más lehetőségek kezdenek megszűnni. Konkrétan, az anyagfelhasználást az energiafelhasználás elé helyezi a fontossági sorrendben, mivel az égés azt jelenti, hogy nyersanyag veszik el.¹⁶

Lásd még **ÉRTÉKCSÖKKENTŐ ÚJRAHASZNOSÍTÁS (DOWNCYCLING)**

¹⁵ <https://sustainabletomkins.org/signs-of-sustainability/tompkins-weekly-column/close-the-loop-for-a-more-sustainable-future/>

¹⁶ http://www.birdlife.org/sites/default/files/attachments/cascading_use_memo_final.pdf